

NÁKLADOVÉ ÚČETNICTVÍ

Ing. Markéta Šeligová, Ph.D.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Nákladové účetnictví

SYSTÉM PLÁNŮ A ROZPOČTŮ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Přednáška č. 7

Teoretické vymezení

- Rozdíl mezi plánováním a rozpočtnictvím

Plánování

- je nástrojem prosazování tzv. podnikových politik nebo jinak vymezených strategických a taktických cílů a koncepcí, které jsou podnikem přijaty pro základní oblasti činnosti,
 - někdy se omezuje na vymezení věcných úkolů, například jen pomocí kvantitativních ukazatelů.
-

- pomocí plánovaných úkolů
 - stanovují se jím **hodnotové ukazatele** v peněžních jednotkách,
 - musí stanovit určité **úkoly**, jejichž míra závaznosti může být rozdílná podle druhu rozpočtu a úkolu, podle způsobu sestavování, podle informací, které má rozpočtování k dispozici apod.,
 - sestavuje se na určité **časové období**,
 - nezakládá se pouze na exaktně propočtených veličinách (např. normy přímých nákladů pro sestavení kalkulací), ale někdy se uvádějí odhadované veličiny.
-

Klasifikace a technika sestavení rozpočtů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Pevný a variantní rozpočet
 - Přírůstkový (inkrementální) rozpočet a rozpočet vycházející od nuly (ZBB)
 - Rozpočty sestavované za pevně vymezené období a klouzavé období
 - Rozpočty vymezující úkoly globálně a rozpočet podle dílčích aktivit
 - Rozpočty limitní a rozpočty indikativní
-

Kontrola plnění rozpočtu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Základem kontroly plnění rozpočtů je **kvantifikace a analýza rozdílů** (tzv. odchylek) mezi skutečně dosaženou a rozpočtovanou úrovní konkrétní veličiny.
-

Kontrola plnění rozpočtu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Při zjišťování odchylek se skutečné veličiny srovnávají zpravidla se třemi typy rozpočtů:
 - **s absolutním rozpočtem,**
 - **s rozpočtem lineárně přepočteným na skutečný objem aktivity**
 - **s variantním rozpočtem**
-

- **Kvalitativní odchylky**, které vznikají jako rozdíl mezi rozpočtovanou a skutečnou úrovní dosažené ceny, mzdového ocenění a jiných parametrů souvisejících s **oceněním hodnocené veličiny**,
 - **Kvantitativní odchylky**, které vznikají naopak z rozdílu mezi rozpočtovanou a skutečnou úrovní naturální spotřeby, prodaných výkonů a jiných parametrů, které souvisejí s **věcnou podstatou** hodnocené veličiny,
-

Typy odchylek

- **sortimentní odchylky**, které kvantifikují rozdíl mezi směrným a skutečným **sortimentním složením** nakupovaných a prodávaných výkonů,
 - **odchylky z výtěžnosti a úspornosti** vynakládaných ekonomických zdrojů a další.
-

Příklad

Položky	Jednotky
Prodejní cena jedné bundy	1 300 Kč
Jednicový materiál	450 Kč
Jednicové mzdy	120 Kč
Jednicová variabilní výrobní režie	95 Kč
Jednicová variabilní prodejní režie	65 Kč
Rozpočtovaná fixní výrobní režie	1 200 000 Kč
Rozpočtovaná fixní prodejní režie	950 000 Kč

- Sestavte rozpočet výnosů, nákladů a zisku pro předpokládaný objem prodeje 5 000 ks bund.

Řešení

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Položka	Výše nákladů	5 000 ks
Výnosy z prodeje	1 300	6 500 000
Jednicový materiál	450	2 250 000
Jednicové mzdy	120	600 000
Variabilní výrobní režie	95	475 000
Variabilní prodejní režie	65	325 000
Variabilní náklady celkem	730	3 650 000
Marže	570	2 850 000
Výrobní režie fixní		1 200 000
Prodejní režie fixní		950 000
Fixní náklady celkem		2 150 000
Zisk		700 000

Příklad

Společnost ABC vyrábí tekutá mýdla. Sestavte rozpočet tržeb a inkasa tržeb za druhé čtvrtletí, jestliže znáte plán prodeje a víte, že cena 1 litru mýdla je 70 Kč, 60 % zákazníků tvoří maloodběratelé, kteří platí při nákupu a ostatní zákazníci jsou velkoodběratelé, kteří hradí své závazky za měsíc po dodávce.

Plán prodeje mýdla (v tis. litrech) je uveden v následující tabulce:

	březen	duben	květen	červen
Plán prodeje mýdla	500	650	480	520

Řešení

SLEZSKÁ

ÚZEMNÍ ORGANIZACE

PRO PODNIKATELSKÁ

KARVINÉ

	březen	duben	květen	červen	II. čtvrtletí
Plán prodeje mýdla	500	650	480	520	
Prodej mýdla v tis. Kč	35 000	45 500	33 600	36 400	115 500
Inkaso tržeb – velkoodběratelé	x	14 000	18 200	13 440	45 640
Inkaso tržeb – maloobděratelé	x	27 300	20 160	21 840	69 300
Inkaso tržeb celkem	x	41 300	38 360	35 280	114 940

Rozpočtované tržby ve druhém čtvrtletí budou 115 000 tis. Kč a příjmy společnosti budou 114 940 tis. Kč.

Příklad

Sestavte rozpočet cash flow podniku ABC na měsíc říjen, jestliže znáte následující údaje:

- stav peněžních prostředků v pokladně a na účtech podniku činí k 1. říjnu 21 000 Kč
 - tržby z prodeje jsou inkasovány ve výši 60 % v měsíci prodeje, 25 % v následujícím měsíci, 10 % ve druhém měsíci a 5 % jsou nedobytné
 - objem prodeje činil v srpnu 325 000 Kč, v září 240 000 Kč a na říjen je předpoklad 350 000 Kč.
-

- 65 % uskutečňovaných nákupů zásob je hrazeno v měsíci nákupu a zbytek v následujícím měsíci
 - v září nakoupil podnik zboží v objemu 140 000 Kč a na říjen je rozpočtována 170 000 Kč
 - na výplaty mezd v říjnu je počítáno 47 500 Kč
 - odpisy dlouhodobého majetku za říjen byly vypočteny v částce 10 000 Kč
-

- ostatní výdaje dle rozpočtu na říjen činí 31 000 Kč
 - záloha na daň z příjmů odvedená v říjnu bude činit 12 500 Kč
 - úroky z úvěru převáděné z účtu podniku v říjnu jsou stanoveny na 3 750 Kč
-

Počáteční stav peněžních prostředků		21 000
Inkaso tržeb z prodeje v měsíci prodeje	60 % z 350 000	210 000
Inkaso tržeb z prodeje v následujícím měsíci	25 % z 240 000	60 000
Inkaso tržeb z prodeje ve druhém měsíci po prodeji	10 % z 325 000	32 500
Celkem disponibilní prostředky	21 000 + 210 000 + 60 000 + 32 500	323 500
Výdaje na nákup zboží v měsíci nákupu	65 % z 170 000	110 500
Výdaje na nákup zboží v následujícím měsíci	35 % z 140 000	49 000
Výplaty mezd		47 500
Ostatní rozpočtované výdaje		31 000
Záloha na daň z příjmů		12 500
Úroky placené z účtu		3 750
Celkem výdaje		254 250

Příklad

- Firma eviduje následující údaje:

Plán (Kč):

Celkem rozpočet reže:		5 000 000
	z toho: fixní složka	4 000 000
	variabilní složka	1 000 000
Variabilní složka stanovena na:	100 000 hodin práce.	

Po uplynutí období byly zjištěny následující skutečné hodnoty reže:

Skutečnost (Kč):

Celková skutečná reže:		5 500 000
	z toho: fixní složka	4 000 000
	variabilní složka	1 500 000
Vykázáno:	115 000 hodin práce	

Příklad

1. Vyhodnot'te plnění rozpočtu postupem tzv. pevného nepřepočteného rozpočtu
 2. Vyhodnot'te plnění rozpočtu postupem tzv. pevného přepočteného rozpočtu
 3. Vyhodnot'te plnění rozpočtu postupem tzv. variantního rozpočtu
-

Ad 1.

Skutečná režie	5 500 000
– pevný nepřepočtený rozpočet	5 000 000
Překročení rozpočtu	500 000

Ad 2.

Rozpočet na 100 000 hodin	= 5 000 000
Pevný přepočtený rozpočet na 115 000 hodin	= 5 750 000
- Skutečná režie	-5 500 000
Úspora rozpočtu	250 000

Ad 3.

Fixní náklady	4 000 000
Přepočtené variabilní náklady na 115 000 hodin x VN 10 Kč/1 hod.	1 150 000
Variantní rozpočet	5 150 000
- Skutečná režie	5 500 000
Překročení rozpočtu	350 000

METODA STANDARDNÍCH NÁKLADŮ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Přednáška č. 8

Norma

- je obvykle užší než standard
 - směrná veličina se vyjadřuje pomocí naturálních jednotek, pro tyto naturální jednotky jsou stanoveny normované ceny, pomocí nichž stanovíme normu v peněžních jednotkách
 - za **stanovení normy v naturálních jednotkách** obvykle odpovídá **technická příprava výroby**, která se může v praxi dělit na konstrukční, technologickou a výrobně organizační složku
-

Standard

- je chápán širěji
 - norma se převážně používá pro označení přímých (jednicových) nákladů, pojem standard **zahrnuje i režijní náklady**, kdy funkci standardu plní rozpočet režijních nákladů
 - mezi standardy se zahrnují i další směrné veličiny, kterými mohou být cena materiálu, výrobku, mzdová sazba, ale i standardní kapacita, standardní objem výroby nebo prodeje
 - protože se stanovuje standard pro objem výroby (prodeje), stanoví se nepřímou i standardní výnosy
-

Metoda standardních nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- komplexní metoda řízení nákladů, případně výnosů ve vnitropodnikovém pojetí
 - využívá všechny základní prvky manažerského účetnictví, a to:
 - účtování **nákladů**, případně i výnosů
 - **kalkulace**
 - **rozpočtování**
 - vnitropodnikové **odpovědnostní** účetnictví
 - rozbor a poskytování **informací pro rozhodování**
-

Cíle metody standardních nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- poskytuje informace pro **kontrolu**, zejména **běžné řízení nákladů** pro manažery
 - využití informací i ve **finančním účetnictví**, zvláště pro sestavení rozvahy, popř. i výsledovky
-

Způsob fungování metody standardních nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Probíhá v 5 etapách:

- stanoví se **standarty**
 - zjišťují se **skutečné veličiny**, u některých jak v naturálním, tak i hodnotovém vyjádření
 - kontroluje se dodržení standardů a zjišťují se **odchytky**
 - provádí se **rozbor** odchylek a zjišťuje se **příčina vzniku odchylek** a útvary, případně osoby zodpovědné za jejich vznik
 - na rozbor navazuje **opatření**, které může být dvojího druhu:
 - opatření, které má **zabránit vzniku** negativní odchylky ze stejné příčiny do budoucnosti,
 - opatření, které si vynutí **změnu** podmínek (např. výrobních)
-

Typy standardů

Z hledisky typologie standardů je nutno rozlišit, zda jde o:

- standardy **přímých nákladů**, označované jako **normy**
 - standardy **režijních nákladů**, jejichž nástrojem je **rozpočet režie**
 - standardy **celkových nákladů**, které vyjadřujeme jako **předběžné kalkulace**
-

Typy standardů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ve vztahu k trvání a změně standardu (času) můžeme rozlišit tyto typy standardů:

- operativní
 - průměrné
 - základní
 - odhadované (nejsou standardem stanoveným jako striktní norma, ale plní analogické funkce)
-

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Společnost Brener šije sportovní bundy.

Položky	Jednotky
Plánovaný objem výroby a prodeje v měsíci leden	12 000 ks
Předpokládaná prodejní cena	7 000 Kč
Norma spotřeby základního jednicového materiálu na bundu	3 bm
Předem stanovená cena 1 materiálu	800 Kč / bm
Variabilní režijní náklady závislé na počtu hodin	200 Kč / hod.
Doba trvání šití	3 hodiny/bundu
Rozpočtované fixní náklady limitem	24 000 000 Kč

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ve skutečnosti se vyrobilo a prodalo 10 000 ks bund, skutečná spotřeba jednicového materiálu činila 30 100 bm a skutečný počet hodin práce byl 32 000 hodin. Skutečná výše nákladů a výnosů byla následující:

Skutečné výnosy z prodeje	71 500 000 Kč
Skutečná spotřeba jednicového materiálu	24 170 000 Kč
Skutečná výše variabilních režijních nákladů	6 080 000 Kč
Skutečná výše fixních nákladů	24 250 000 Kč

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Úkoly:

1. Stanovte standardy na 1 bundu
 2. Zjistěte rozpočtovaný (standardní) a skutečný zisk
-

Řešení – ad 1)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Standardní prodejní cena	ze zadání	7 000 Kč
Standardní jednicové náklady na 1 ks	$3 * 800$	2 400 Kč
Standardní variabilní režijní náklady na 1 ks	$3 * 200$	600 Kč
Standardní marže na 1 ks marže	$7\,000 - 2\,400 - 600$	4 000 Kč
Standardní fixní náklady na 1 ks	$24\,000\,000 / 12\,000$	2 000 Kč
Standardní zisk na 1 ks	$4\,000 - 2\,000$	2 000 Kč

Řešení – ad 2)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Položka	Rozpočet	Skutečnost
Výnosy z prodeje	84 000 000 (7 000 * 12 000)	71 500 000
Jednicové náklady	28 800 000 (2 400 * 12 000)	24 170 000
Variabilní režijní náklady	7 200 000	6 080 000
Marže	48 000 000	41 250 000
Fixní režijní náklady	24 000 000	24 250 000
Zisk	24 000 000	17 000 000

Příklad

- Vypočítejte výši standardu přímého materiálu na jeden kus výrobku a posléze náklady na jeden kus výrobku, znáte-li údaje o následujících položkách:

Položky	Jednotky
Nákupní cena materiálu	108 Kč/kg
Přeprava nákladním automobilem od dodavatele za určitý počet hodin po objednávce	13,5 Kč/kg
Příjem a manipulace	1,5 Kč/kg
Množstevní sleva	2,7 Kč/kg
Spotřeba materiálu	81 kg/ks
Nutný odpad	6 kg/ks
Zmetkovost	3 kg/ks

Řešení

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Abychom mohli vypočítat standard přímého materiálu na jeden výrobek, je nejprve nutné vypočítat standardní pořizovací cenu za 1 kg. Tu vypočítáme následujícím způsobem:

Nákupní cena materiálu	108 Kč
Přeprava nákladním autem od dodavatele	13,20 Kč
Příjem a manipulace	1,50 Kč
Množstevní sleva	- 2,70 Kč
Standardní pořizovací cena za 1 kg	120,00 Kč

Příklad

Nyní, když známe standardní pořizovací cenu za 1 kg, je potřeba zjistit, kolik kg materiálu bude potřeba k výrobě určitého výkonu. To zjistíme následovně:

Spotřeba materiálu	81 kg
Nutný odpad	6 kg
Zmetkovost	3 kg
Spotřeba materiálu	90 kg

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Jakmile jsme v rámci standardu určitého výkonu zjistili jak pořizovací cenu přímého materiálu (hodnotový ukazatel), tak i množství potřebné pro jeho výrobu, můžeme celkovou standardní cenu přímého materiálu konkrétního výkonu vypočítat takto:

90 kg x 120 Kč

10 800 Kč za jeden výkon

Tato výsledná hodnota (10 800 Kč) se pak objeví v kalkulaci konkrétního výkonu v kalkulační položce „Přímý materiál.“

Příklad

- Vypočítejte výši standardu přímých osobních nákladů na výrobek, které se skládají ze mzdových nákladů, pojistného na sociálním zabezpečení a zdravotního pojištění.

Položky	Jednotky
Mzdový tarif pracovníka	270 Kč/hod.
Prémie a odměny ze mzdového tarifu	30 %
Pojistné na sociálním zabezpečení	25 %
Pojistné na zdravotním pojištění	9 %
Čas zaměstnance na výrobu jednoho výrobku	5,7 hodin/ks
Prostoje	0,3 hodin/ks
Údržba výrobních zařízení	0,9 hodin/ks
Odstraňování zmetkovosti	0,6 hodin/ks

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Abychom byli schopni určit výši přímých osobních nákladů, je nejprve nutné vypočítat hodinové sazbu osobních nákladů za zaměstnance.

Mzdový tarif pracovníka	270 Kč
Prémie a odměny	81 Kč
Pojistné na sociálním zabezpečení	87,75 Kč
Pojistné na zdravotním pojištění	31,59 Kč
Přímé osobní náklady na 1 hodinu	470,34 Kč

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Jestliže jste již vypočetli mzdové náklady na hodinu práce zaměstnance, je potřeba dále vypočíst dobu, po kterou daný zaměstnanec vyrábí jeden výrobek.

Základní čas zaměstnance na výrobek	5,7 hod.
Prostoje	0,3 hod.
Údržba výrobních zařízení	0,9 hod.
Odstraňování zmetkovitosti	0,6 hod.
Počet normohodin na jeden výrobek	7,5 hod.

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Na základě znalosti hodinové sazby osobních nákladů a normohodin lze zjistit celkovou výši přímých mzdových nákladů na jeden výrobek, a to následovně:

7,5 hod. x 470,34 Kč

3 527,55 Kč za jeden výrobek

Tato výsledná hodnota (3 527,55 Kč) se pak objeví v kalkulaci konkrétního výkonu v kalkulační položce „Přímé mzdy.“

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Děkuji za pozornost
